

A Szent Kereszt felmagasztalása

(szeptember 14.)

Fil 2,6–11

A kereszténység szimbóluma

“Ő Isten formájában volt, és az Istennel való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem kiüresítette magát, szolgai alakot öltött, és hasonló lett az emberekhez. Külsőjét tekintve olyan lett, mint egy ember. ⁸Megalázta magát és engedelmeskedett mindhaláláig, mégpedig a kereszthaláláig. ⁹Ezért Isten felmagasztalta, és olyan nevet adott neki, amely fölötte van minden névnek, ¹⁰hogy Jézus nevére hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban, ¹¹s minden nyelv hirdesse az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.

A kereszt eredetileg a legkegyetlenebb kivégzési jel volt, amelyet a Kr. e. III. századtól alkalmaztak, és csak Nagy Konstantin után szűnt meg ez a halálbüntetés Jézusra való tekintettel, és azért, mert a császár édesanyja, Szent Ilona császárnő (†328 v. 330) megtalálta a keresztet a Golgota földjében, és 335. szeptember 13-án templomot szenteltek a tiszteletére. A IV. századtól ismerős a kereszt előtti leborulás szokása, 550 és 700 között festették a legtöbb kereszt-ikont, az V. századtól pedig szeptember 14-én azokban a templomokban, ahol létezett kereszt, ünnepélyesen felmutatták a híveknek. A Konstantinápoly melletti Trullóban tartott zsinaton (691–692) rendelték el a kereszt tiszteletét, egyben megtiltották, hogy keresztet rajzoljanak a földre, mert azt a járókelők megtaposhatják. A Domitilla-katakombában jelenik meg legkorábban a kereszt festett keresztény szimbólumként. A homlokra rajzolt kereszt szokásáról Nagy Szent Vazul A Szentlélekről írt traktátusában olvashatunk. Juliánusz aposztata (hitehagyott) császár rémületében keresztet vetett, hogy szabaduljon a démonoktól. Csodatévő Szent Gergely pedig pogány templomba lépve azt a kereszt jelével tisztította meg a démonoktól. A szír keresztények a felállított kereszt felé fordulva imádkoztak. A liturgikus költészetben a keresztet olyan tulajdonságokkal ruházták fel, mint Krisztust.

Krisztus-himnusz találunk a filippi és a kolosszei levélben (2,6–13). Ez a himnusz Jézus életét mondja el úgy, hogy az isteni természet sajátosságait hangsúlyozza. Nagy valószínűséggel egy eredet-

tileg zsinagógai himnuszt írtak át azon hitvallásra hivatkozva, hogy „Jézus Krisztus az Úr!”. A görögben a „küriosz” – Úr szót eredetileg az ószövetségben Jahvera értették, de a keresztények gyakorta Jézust nevezték Úrnak. Ez adta meg a lehetőséget a rövid hitvallás kifejlődéséhez, mely pogányoknak és zsidóknak egyaránt jelezte, kinek is tartják a keresztények Jézust. Úgy tűnik, a szöveget Pál az őskeresztény liturgikus használatból vette át. Nehezen tudnánk elképzelni, hogy minden előzmény nélkül ilyen komplikált költői szöveget írt volna Pál. Azt inkább, hogy belejavított ebbe, a keresztény környezetben közismert himnuszba, és a „mindhalálíg” kifejezést pontosította „mégpedig a keresztalálíg” fél mondatral. Ez ugyanis megtöri a szöveg eredeti ritmusát.

A himnusz költői formában állítja elénk, hogy Jézus nem rabolta el az isteni természetet, sőt ennek kiváltságaihoz sem ragaszkodott, a megváltó halál miatt inkább ragaszkodott ahhoz, hogy az emberekkel azonosuljon a megaláztatásban és a halálban. Ez a tette a teremtés rendjében az angyalok fölé, az Isten mellé emeli őt. Amikor a keresztények Jézusban tisztelik, ezt az isteni tökéletességet, a szolidaritásnak ezt a rendkívüli formáját tisztelik. Jézus Krisztus kiüresítése és a szolgálai állapot hangsúlyozása Izajás szenvedő szolgájával történő azonosítás, és a messiási küldetésének része. Jézust végül is a követésre méltó erkölcsiség királyaként mutatja be a himnusz. Amikor egyrészt dicsőíti Jézus emberi nagyságát és isteni megváltói művét, ugyanazzal a mondatral egyben fel is hívja a hallgatóság figyelmét Jézus magatartásának a követésére.

Az emberek legkevésbé a megaláztatást viselik el. Igen kevesen képesek a saját bűnük súlyát elviselni, még kevesebben az igazságtalan bűn vagy büntetés súlyát. Ezért Jézus önfeláldozó szenvedése éppen a legnyomorultabbak számára segítség, és öntudatukat erősítő példa. Izajás próféta a szenvedő szolgáló-énekekben a helyettesítő szenvedés, a másokért felajánlott szenvedést dicsőítette, Jézus végigjárta ezt az utat és megvalósította azt, amiről költői módon profétált Izajás. A keresztény tökéletesség első foka az önzetlen szeretet, amely akkor is megmarad, ha visszaélnék vele, és megbántanak bennünket. A második foka az ellenségszeretet, amely igen nehezen megvalósítható erény. A keresztény tökéletesség harmadik talán legtökéletesebb és legnehezebb foka a vezeklés, a bűnösökért, a másokért felajánlott szenvedés. Mindegyikünk lemérheti magát és keresztény tökéletességét ezeken az állomásokon. Jézus Krisztus tökéletességének mértékét, aki imádkozott üldözőiért, és a keresztfán imádkozott azokért, akik oda juttatták, kevesen tudjuk elérni. Ezért, amikor a kereszt felmagasztalásáról be-

szélünk, akkor a keresztet ruházzuk fel azokkal a tulajdonságokkal, amelyeket Jézus bemutatott halálában.

Az „örömkereszténység” súlytalan, a legtöbb ember számára elképzelhetetlen egy naiv, problémátlan élet, amelyet elkerül a szenvedés. Nemcsak az, amely saját testéből származik, hanem az szokott lenni a nagyobb, amelyet mások, talán éppen a szeretteink, okoznak nekünk. Ezeknek a helyzeteknek a kezelése csak akkor lehetséges, ha megértettük Jézus megváltó keresztjének értelmét és szerepét. Aki képes másokért vezetelni, az képes felmagasztalni a Szent Keresztet.